בית משפט לענייני משפחה בירושלים

21 פברואר 2022

ת"ע 21159-07-21 פלוני ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'

בפני **כב' השופטת אורית אביגיל יהלומי**

מבקש **פלוני**
ע"י ב"כ עוה"ד יצחק אבידני ו/או אלון איפרגן

נגד

משיבים
1. ר.נ
2. צ.נ
3. ש.ש.ח
4. א.י.ח
משיבים 4-1 ע"י ב"כ עו"ד זיוה פוקס ו/או אסתר מונדרר
5. ב'
6. א'
משיבים 6-5 ע"י ב"כ עוה"ד יצחק אבידני ו/או אלון איפרגן
7. ש.ח
8. ח.א
9. א.א.ח
10. ר.ח
11. מ.ג
12. האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים

בעניין המנוחה פלונית

<u>פסק דין</u>

לפני בקשה למינוי מנהל עיזבון כמפורט בצוואת המנוחה והתנגדות לבקשה.

<u>רקע עובדתי</u>

1. המנוחה פלונית ז"ל (להלן: "המנוחה"), נפטרה ביום XXX.

2. ביום XXX ערכה המנוחה צוואה, במסגרתה ציוותה את כל רכושה לילדיה, לנכדיה ולעוזרת שליוותה אותה בשנים האחרונות לחייה.

3. כן מינתה המנוחה את בנה, א', כמנהל עיזבונה (להלן: "הבן ו/או א'").

4. בסעיף X לצוואה, ציוותה המנוחה כי במקרה בו ילך בנה א' לעולמו בטרם יינתן צו קיום צוואה, ימונה עוה"ד ה.א כמנהל העיזבון.

5. כחצי שנה לאחר פטירת המנוחה, ביום XXX, הגיש המבקש פלוני בקשה לקיום הצוואה מיום XXX (הליך XXX), ההליך למתן צו קיום צוואה הועבר לבית המשפט ונדון כיום במסגרת תיק תע XXX-XX-XX.

6. ביום XXX הגיש המבקש בקשה נוספת לכבוד הרשם לענייני ירושה ובה ביקש להורות על מינוי אחיו א' כמנהל עיזבון המנוחה (תיק X/XXXX), זאת בהתאם לאמור בצוואת המנוחה. הליך זה הועבר אף הוא לבית המשפט לענייני משפחה ונדון במסגרת תיק תע XX-XX-XXXX.

לבקשה צורף כתב הסכמה של האח א' למינוי.

7. במסגרת תיק זה (תע XX-XX-XXXXX) נדונה התנגדות שהוגשה אך ורק בסוגיית זהות מנהל העיזבון, כאשר המתנגדים מבקשים למנות מנהל עיזבון ניטראלי.

8. יצוין כבר עתה כי מלבד סוגיית זהותו של מנהל העיזבון, הרי שאין כל מחלוקת נוספת בין הצדדים בנוגע למתן צו קיום צוואתה של המנוחה.

9. מתוך 12 זוכים עפ"י הצוואה (מ.ג, א.ח, א.א.ח, ש.ש.ח, ב', א', ש.ח, פלוני, צ.נ, ר.נ, א.י.ח, ר.ח), הרי שעולה כי נכון להיום 8 זוכים בעד קיום האמור בצוואה – היינו מינויו של הבן א' כמנהל עיזבון, ו-4 מתנגדים.

<u>טענות המתנגדים למינוי</u>

10. ביום XXX הגישו המשיבים 1-4 (להלן: "המתנגדים") תגובה לבקשה למינוי מנהל עיזבון.

11. לטענתם, הם אינם מתנגדים לעצם הבקשה למינוי מנהל עיזבון והם סבורים שאכן יש מקום למנות מנהל עיזבון במקרה שבנדון, ואולם הם מתנגדים למינויו של א' לתפקיד זה ומבקשים למנות מנהל עיזבון ניטראלי ובלתי תלוי חרף הוראות המנוחה בצוואתה.

12. התנגדותם לבקשה למינויו של הבן א' כמנהל עיזבון המנוחה, נעוצה בסיבות הבאות:

12.1 א' מתגורר דרך קבע בחו"ל, זאת משנת XXXX, ולכן לא יוכל לנהל את העיזבון – שנכסיו מצויים בישראל. לעניין זה נטען כי כתב ההסכמה שצורף לבקשה החתום ע"י האח א' הינו מטעה, כאשר לא מצוין בו מקום מגוריו בפועל של א', תוך יצירת מצג שווא כי הוא מתגורר לכאורה בישראל, וכי העובדה שהוא מחזיק בתעודת זהות ישראלית, אינה חזות הכל משעה שמעמן מגוריו הינו בחו"ל ולא בישראל ודי באמור כדי לקבוע כי הוא אינו מתאים לשמש כמנהל עיזבון המנוחה ואינו מסוגל לנהל את נכסי העיזבון בישראל.

12.2 מצבו הבריאותי של האח א' הינו ירוד, בהיותו חולה ב... בהקשר זה טוענים המתנגדים, כי בעטיו של מצבו הבריאותי האמור, אף נבצר מא' להגיע ארצה ולהשתתף בהלוויית אימם המנוחה שהתקיימה בחודש XXX, ואף נבצר ממנו להגיע לחתונת.... שהתקיימה לפני כמספר חודשים.

12.3 בתמיכה בטענותיהם בכל הנוגע לחוסר התאמתו של א' להתמנות כמנהל עיזבון, הפנו המתנגדים למסמך מיום XXX שכותרתו "**כתב הסכמה למינוי מנהל עיזבון המנוחה פלונית ת.ז. XXX**".

במסגרת מסמך זה (שצורף לתיק ביום 8.8.2021) הביעו חלק מיורשי המנוחה הסכמתם למינויו של עוה"ד ה.א (אשר שימש בתחילת ההליך כב"כ המבקש ועורך המסמך הנ"ל), כמנהל עיזבון המנוחה.

כן נכתב כי "**בנה של המנוחה א' הנ"ל מתגורר בחו"ל והוא סובל ממחלה... שבעטיה הוא נדרש ל... מספר פעמים בשבוע**".
כן נכתב כי "**נוכח מצבו הבריאותי הירוד ומחלתו הקשה הודיע לנו מר א' הנ"ל כי הוא לא יוכל למלא את תפקידו כמנהל עיזבונה של אימו המנוחה וביקש שעו"ד ה.א הנ"ל ימונה למנהל עיזבונה במקומו כפי שהורתה המנוחה בצוואתה**".

המתנגדים טוענים כי מסמך זה מהווה "הודאת בעל דין" בדבר חוסר התאמתו של א' להתמנות כמנהל עיזבון המנוחה, ושומט את הקרקע תחת הבקשה.

12.4 המתנגדים מוסיפים וטוענים כי אם לא די באמור הרי שאין מקום למנות את האח א' כמנהל עיזבון המנוחה גם נוכח מערכת היחסים העכורה בין היורשים, בגינה יש להעדיף מינויו של גורם ניטראלי לניהול העיזבון.

לטענתם, סמוך לאחר פטירת אבי הצדדים – בשנת XXXX, עשה האח א' יד אחת עם האח ב' וזאת במטרה להשתלט על עזבונו של המנוח אשר כלל נכסים רבים.

לצורך כך, החתימו השניים את יתר יורשי האב על תצהירי הסתלקות מחלקם בעיזבון אביהם לטובת אימם, ובמקביל החתימו את האם על ייפוי כוח לטובתם, זאת ללא ידיעת המתנגדים, וכך נסללה הדרך שלהם להשתלט על ניהול ירושת האב, תוך הדרה מוחלטת של המתנגדים מן הנעשה בקשר לעיזבון האב המנוח.

אירוע זה יצר קרע עמוק וחוסר אמון בין האחים, ומחזק – לטענת המתנגדים, את המסקנה שאין מקום למנות את האח א' כמנהל עיזבון המנוחה.

13. בשולי התגובה, ציינו המתנגדים כי הם מתנגדים אף למינויו של עוה"ד ה.א. כמנהל עיזבון המנוחה, וזאת בטענה כי הלה הוא שערך בשעתו את צוואת המנוחה ואף ניסח את ייפוי הכוח השנוי במחלוקת עליו חתמה המנוחה, בעורמה (לטענתם), לטובת ב' וא' בקשר לעיזבון האב המנוח. כן נטען, כי עו"ד ה.א. אף מייצג חלק מן היורשים בעניינים שונים.

14. תחת זאת, ביקשו המתנגדים למנות מנהל עיזבון חיצוני וניטראלי לעיזבון המנוחה.

<u>טענות יתר הצדדים (מבקש המינוי ויתר המשיבים)</u>

15. המבקש והמשיבים 5-6 טוענים כי בנסיבות המקרה דנן לא קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים סטייה מעיקרון כיבוד רצון המצווה בכל הנוגע לניהול העיזבון (סעיף 81 לחוק הירושה), ועל כן יש לכבד את רצון המנוחה, אותו הביעה במפורש בצוואתה (שהינה מפורטת במיוחד בהקשר זה). במסגרת זו, נטען כדלקמן:

15.1 נקודת המוצא בפסיקה הינה שיש לכבד את רצון המת בשאלות הקשורות למינוי מנהל עיזבון ובמקרה דנן לא מתקיימות נסיבות המצדיקות סטיה מן האמור.

15.2 לא מדובר בצוואה רגילה אלא בצוואה שיש בה למעשה "**ביטוי כפול ומכופל**" לרצון המנוחה, אשר ציינה בצוואה "פירוט נרחב ומקיף ביותר את כל הנוגע לאופן ניהול העיזבון ע"י מנהל העיזבון ולא הסתפקה בנקיבת שמו של מנהל העיזבון..." הכל כמפורט בסעיף 6 לצוואה.

15.3 המנוחה לא הסתפקה באמור ואף הוסיפה במסגרת הוראות סעיף 7 לצוואה הוראה לפיה ביקשה מילדיה ונכדיה לקיים את צוואתה ככתבה וכלשונה ולא לערער עליה כי זהו רצונה האחרון.

16. מרבית היורשים מעוניינים בכך שהבן א' ינהל את העיזבון והנ"ל מסכים לעשות כן **"ללא שכר, בהתנדבות, לטובת היורשים ולמען שלמות המשפחה"**, כאשר מנהל העיזבון פועל תחת פיקוח בית המשפט והאפוטרופוס הכללי.

17. המתנגדים הינם רק האחות צ.נ. ובנה אשר אינו כלל יורש ויורשי האח ע.ח. ז"ל.

18. עוד בחיי המנוחה נהגו א' ו-ב' לנהל את נכסיה, ומאז ומתמיד פעלו עפ"י הוראותיה בעניין זה – זאת אף בהתאם לייפוי כוח שחתמה עליו לטובתם (ייפוי הכוח מיום XXX צורף כנספח ב' לתגובה מיום XXX).
בהקשר זה יצוין גם כי א' ו-ב' דחו את טענותיהם של המתנגדים למינוי כי הם פעלו בעבר להשתלט על נכסי עיזבון אביהם – הם למעשה נכסיה של המנוחה.

19. בכל הנוגע לטענה כי א' מתגורר בחו"ל נטען כי הוא פתח בהליכים "לעלות חזרה לארץ ולשוב להתגורר בארץ לצמיתות והוא מעריך שבמהלך השנה הקרובה הוא יחזור לגור בארץ באופן קבוע" כאשר ילדיו נכדיו וחלק ניכר מנכסיו נמצאים בארץ, ויש לו X דירות בארץ, כאשר הוא אף מתכנן לגור באחת מהן. כן צוין כי המנוחה ידעה כי בנה התגורר בחו"ל שנים רבות וביקשה למנותו כמנהל עיזבון בצוואה חרף זאת. כן נטען כי לאורך השנים הוא היה מגיע לארץ לתקופות ממושכות 3-4 פעמים בשנה, וכיום העולם התקדם לעידן טכנולוגי חדש אשר מאפשר לנהל עסקים מורכבים או עיזבון ללא צורך בנוכחות פיזית יומיומית במקום מסוים והוא אף יכול להסמיך עורך דין מטעמו לטפל בנושא כזה או אחר, כך שמגבלת המרחק לא אמורה להוות שיקול.
כן צוין כי לא מדובר בעיזבון שניהולו מורכב ומחייב נוכחות ופיקוח יומיומי של מנהל העיזבון.

20. בכל הנוגע למצבו הבריאותי – נטען כי פרט לטיפול ב... שהוא מקבל שאינם משפיעים על התנהלותו היומיומית העיסקית, הוא אדם בריא. א' הינו בעל תואר שני בכלכלה ומנהל עסקים מטעם האוניברסיטה ...ב.... והוא מנהל מדי יום ביומו עסקים חובקי עולם כולל בארץ. אכן בשלב מסוים הוא סבר בעצה אחת עם יתר היורשים כי עו"ד ה.א ימונה כמנהל עיזבון במקומו, והתקבלה הסכמה של כל היורשים למינוי החילופי האמור, אשר גם ממנה מבקשים המתנגדים לחזור בהם משיקולים זרים. נוכח תכנוניו לעלות ארצה ומתוך כבוד לרצון אימו המנוחה החליט א' כי הוא יקבל עליו את תפקיד ניהול העיזבון והוא מתכוון למנות עו"ד שיסייע לו בטיפולים ככל שיידרשו ויעמיד כתובת קבועה להמצאת הודעות וכתבי בית דין, והכל בהתנדבות מלאה ותוך ויתור על שכרו כמנהל עיזבון.

21. בכל הנוגע לטענה כי בין הצדדים קיימים יחסים עכורים ברמה כזו המצדיקה את הפרת רצון המנוחה לעניין מינוי מנהל העיזבון, נטען כי הדברים לא נכונים וכי הגב' צ.נ. (מתנגדת מס' 2) מנהלת עבור א' את הדירות שבבעלותו בארץ, גובה את דמי השכירות ומצויה בקשר מול השוכרים. נטען כי בעבר ניהל א' בעבור צ.נ. חשבון בנק עם סכום של XXX – מה שמעיד על כך שבין הצדדים שוררים יחסי אמון עמוקים.

כן נטען כי המתנגד ר.נ. אינו יורש ובהתאם לכך אין לו עניין בעיזבון, ומעולם לא שררו בינו לבין א' יחסים לא טובים.

כן נטען כי היחסים בין א' לבין האחיין א.י.ח והוא זה שסידר לו לעבוד בחברת ... של האח ב' במשך 15 שנים (עד למשבר הקורונה), ואף עזר לו להיפרד מאשתו בדרכי שלום ואף נתן לו הלוואה כספית. לגבי האחיינית ש.ש.ח. נטען כי גם היחסים עימה היו תמיד טובים, וכי האח ב' אף שכנע את המנוחה לתת לה הלוואה.

22. המתנגדים השיבו לנטען וציינו כי חרף הוראות המנוחה בצוואה לבית המשפט סמכות שלא למנות מנהל עיזבון כלל או למנות אדם אחר מזה שצוין בצוואה, כאשר מתקיימות סיבות לכך.

23. בכל הנוגע לטענות בנוגע להעדר מעמד של המתנגד מס' 1 נטען כי אין בסיס לנטען שהרי הוא זוכה ב... במסגרת הצוואה ובהתאם לכך הינו בעל עניין בהליך.

24. המתנגדים שבים וטוענים כי בין הצדדים קיים חוסר אמון עמוק יותר, ומשכך יש למנות מנהל עיזבון ניטראלי, וכי אין בעובדה שהנ"ל מציע לעשות את התפקיד ללא שכר, כדי לרפא את חוסר האמון הקיים בין הצדדים ואת חוסר התאמתו לתפקיד (וזאת בין היתר גם לאור מצבו הרפואי ומגוריו בחו"ל מאז XXX) , שהרי הוא בעצמו אף מצהיר כי יצטרך להיעזר בעו"ד וצדדים שלישיים אשר רק יביאו לסרבול בניהול העיזבון.

25. המתנגדים עומדים על טענתם כי טיב היחסים כפי שמנסה הבן א' לציירה, חוטאת למציאות, כאשר האחים א' וב' השתלטו על ירושת האב המנוח, כי הם השתלטו על נכסי ההורים, ולאחר שהדברים נחשפו בפני המתנגדים, המתנגדת מס' 2 אף ביקשה מהבן א' להשיב לחשבונה כספים שניהל עבורה במט"ח, ובמפגש שהתקיים ביום XXX בינה לבין א', איים עליה זה האחרון וקיללה בניסיון להניא אותה מן ההתנגדות למינוי.

26. בכל הנוגע למתנגד מס' 4 – מר א.י.ח צוין כי האח ב' פיטר אותו מעבודתו אצלו אחרי 15 שנה, על רקע התנגדותו לבקשה למינוי מנהל העיזבון.

27. בנוגע ליחסים עם המשיבה 3 – הגב' ש.ש.ח, צורפה התכתבות משנת XXX שם היא כותבת לאח ב' "לאור היחסים שלנו הייתי שמחה לא לדבר איתך כלל...אני מזכירה לך שמי שגרם להרעת היחסים זה אתה וא'... אתה וא' השתלטתם על הכסף לטובתך האישית ולטובת א', תחת העמדת פנים שזה לטובת הכלל על מנת לקבל את הסכמתנו... אתה מתנהג כשליט ולא מנהיג. ידעתי שאחיך א' כזה אך ציפיתי ממך להיות איש הגון ואמין.."

28. יצוין כבר עתה כי במסגרת הדיון שהתקיים לפני ביום 20/2/2022 לבקשת המבקש, בחרו באי כוחו שלא לחקור את המשיבים 3 ו – 4 על גרסתם הנ"ל שנתמכה בהתכתבויות כאמור, וניתן לקבוע כי ההימנעות מלחקור את המשיבים, נזקפת לחובת המבקש, ולעבר קבלת גרסת המשיבים כאמור.

29. כן נטען כי ההצהרה כי הבן א' מתכוון לכאורה לשוב ארצה לצמיתות אין בה כל ממש, משעה שאף יש לו שני ילדים קטינים כבני X אשר מתגוררים עם גרושתו ב.... ואין זה סביר כי ינטוש אותם ויעבור לגור בישראל. כן נטען כי הדירות של א' בארץ מושכרות לטווח ארוך, ואף נבצר ממנו לגור אצל בתו המנהלת אורח חיים ... משעה שהוא נישא לאישה... ב.... ממנה אף נולדו לו הקטינים.

30. נטען כי הבן א' עושה.... לפחות פעמיים בשבוע, וכי בשל מצבו הרפואי הוא הגיש לבית משפט השלום ב.... ביום XXX בקשה למחוק תביעה שהגיש – צורף פסק דין.

31. להשלמת התמונה יצוין כי המשיבים 7-10 מצטרפים לבקשה ותומכים במינויו של א' כמנהל עיזבון וכי גם המשיבות 10 ו – 11 הודיעו כי הן מצטרפות לבקשה ותומכות במינוי הבן א'.

32. ב"כ היועמ"ש ציין בהודעתו מיום XXX כי אין בכוונתו להתערב בהליכים משעה שכלל הזוכים המעורבים בהליך הינם בגירים וכשירים.

צוין כי עסקינן בבקשה למינוי מנהל עיזבון של בנה של המנוחה וזוכה על פי הצוואה בהתאם לרצונה המפורש בצוואה, וכי ההתנגדות נוגעת למערכת היחסים העכורה בין הזוכים, וכן למצבו הבריאותי ולמגוריו של הבן א' בחו"ל, כאשר הבן מכחיש הטענות בנוגע למערכת היחסים העכורה לכאורה ומציין כי הוא עתיד לחזור להשתקע בישראל.

כן צוין כי המנוחה אף הביעה את רצונה בנוגע לזהותו של האדם שימונה אם וכאשר יבצר מהבן א' למלא את תפקידו, וציוותה כי במצב זה ימונה עו"ד ה.א., כאשר המתנגדים אינם מעוניינים גם במינויו של הנ"ל, אשר לטענתם ערך בשעתו את צוואת המנוחה בעצמו ועוד.

ב"כ היועמ"ש מוסיף ומציין כי "**מבלי לקבוע עמדה ביחס לטענות הצדדים, אין כל מניעה חוקית למינוי אדם אחר למנהל העיזבון, אשר מוסכם על כלל הזוכים בצוואה**".

33. במסגרת החלטה מפורטת מיום 21/10/2021 הצדדים הופנו להליכי מהו"ת בהתאם לתקנות על מנת לנסות וליישב את המחלוקות ביניהם ולהגיע להסכמות.

34. לאחר שהתקבלה בתיק הודעה כי הליך המהו"ת בין הצדדים כשל, התקיים ביום 20/2/2022 דיון בהליך.

35. במסגרת החלטה מיום 6/2/2022 ביקשתי כי ב"כ הצדדים יודיעו האם הם מבקשים לקיים דיון בהליך שמא מסכימים כי הבקשה תוכרע על יסוד כתבי הטענות והחומר המצוי בתיק.

36. ב"כ המשיבים הודיעה ביום 13/2/2022 כי ניתן להכריע בהליך על יסוד החומר בתיק ללא צורך בקיום דיון, ואילו ב"כ המבקש והמשיבים 5 ו – 6 הודיע ביום 13/2/2022 כי "**בהמשך להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 6/2/2022 מתכבדים המבקש והמשיבים 6-5 להודיע כי הם מבקשים לקיים דיון בנושא בפני בית המשפט הנכבד". למען הסדר הטוב יודגש כי עו"ד אבידני מייצג את המבקש ואת המשיבים 5 ו – 6 – ה"ה א' שמבקש להתמנות כמנהל העיזבון ומר ב', והגיש בשם כל שלושת הצדדים הללו בקשה לקיים דיון כאמור, ובית המשפט נעתר לבקשה וקבע דיון ליום 20/2/2022.**

37. במסגרת דיון שהתקיים ביום 20/2/2022 בית המשפט הופתע לגלות כי ב"כ המבקש והמשיבים 5 ו – 6 בחרו לעשות דין לעצמם, עת "פטרו" על דעת עצמם את המשיב 6 – מר א' מלהתייצב לדיון, כאשר ברור לכל שמדובר בצד להליך, ובעצם בצד המרכזי אשר ביחס אליו נטענות כל הטענות העובדתיות בנוגע לחוסר התאמתו לתפקיד לכאורה וכאשר הנ"ל מסר תצהירים וגרסאות עובדתיות מטעמו בנוגע להתאמתו לתפקיד.

38. משנשאלו ב"כ המשיב 6 בנוגע לפשר אי התייצבותו (כאשר אף לא הוגשה כל בקשה מבעוד מועד לדחיית מועד הדיון או העדתו בהיוועדות חזותית למשל), אף הועלו טענות עובדתיות סותרות כאשר נטען כי הדיון נקבע בהתראה קצרה ומשכך "לא סברתי שצריך להגיש בקשה בכל הנוגע להעדרו של מר א'" ולאחר מכן נטען כי ההחלטה של ביהמ"ש (על גבי הודעת המבקש והמשיבים 5 ו – 6 לקיים דיון) ניתנה לכאורה על בקשה של ד' (המבקש) והמשיבים לא נכללו כמשיבים נוספים – טענה שהינה סותרת את הטענה הקודמת ואף לא נכונה כלל עובדתית שהרי ההחלטה ניתנה על גבי בקשה מפורשת של המבקש והמשיבים 5 ו – 6 היינו – בקשה מפורשת של מר א' המשיב 6, לקיים דיון.

39. בנסיבות אלה, ומשעה שהמשיב 6 (אשר הגיש מספר תצהירים לתמיכה בטענותיו העובדתיות בנוגע להתאמתו למינוי והשיב לטענות המשיבים "כנגדו") בחר שלא להתייצב לדיון, הרי שיש לזקוף מחדל זה והימנעותו מלהתייצב כאמור כנגדו.

40. חזקה מושרשת היא כי בעל דין לא ימנע מלהביא עד מטעמו אלא אם הדבר יפעל לרעתו. ראה – ע"א 8151/98 **שטרנברג נ' צ'צ'יק** פ"ד נו(1) 539 ; ע"א2275/90 **לימה נ' רוזנברג** פ"ד מז(2) 606, 614 ; י. קדמי **"על הראיות"** תש"ע - 2009, כרך ד', עמוד 1889 ; ע"א4391/94 **טייק דוד ואח' נ' קורן משה**

(פורסם בנבו),פס"ד מיום 02.12.1998 ; ע"א2115/95 **בתיה אושרוב נ' עליזה פרחי** (פורסם בנבו), פס"ד מיום 19.03.1999 .
במקרה דנן המבקש בחר שלא להעיד את המשיב 6 שהינו אף בעל דין בהליך שהגיש עמדה ותצהיר, ומשכך בהעדר התייצבות מצידו הרי שאין מקום ליתן משקל לגרסתו וטענותיו בתצהיר אשר לא נחקר עליהן.
כידוע, בנסיבות של אי התייצבות מצהיר לחקירה על תצהירו לא ישמש התצהיר ראיה בהליך [ר. קדמי על הראיות, חלק שני 801 ;ע"א 8493/060 **עיזבון המנוח ציון כהן ז"ל נ' הבנק הבינ"ל הראשון**, ס"ד (2) 256 (2010)].

41. כמו כן יש ממש בטענות המשיבים, כי עצם נפקדותו של מר א' מהדיון שנקבע מחזקת כמאה עדים טענתם כי לאור העובדה שהנ"ל גר וממשיך לגור בחו"ל הרי שלא יוכל להגיע לארץ בהתראה קצרה ולהידרש לפעולות שוטפות הכרוכות בניהול העיזבון ואין לאפשר לו לעשות כן בשלט רחוק.

42. לכל האמור אוסיף את העובדה כי ב"כ המבקש אף בחרו לשנות חזית במהלך הדיון שהתקיים וסיכומיהם בעל פה ולהעלות גרסה עובדתית חדשה שאין לה זכר בשלל כתבי הטענות שהוגשו, לפיה במידה וא' (המשיב 6) או עו"ד ה.א לא ימונו כמנהלי עיזבון, הרי שאין מקום לטענתם למנות כלל מנהל עיזבון לכאורה מן הטעם כי העיזבון אינו מורכב.

43. ככלל, בית המשפט יברר את הסוגיות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין כפי שהוצבו על ידי הצדדים בכתבי טענותיהם , כאשר דין טענה שעלתה לראשונה רק בסיכומים, כדין הרחבת חזית אסורה, ומטעם זה בלבד אין לשעות לה [ע"א 546/04 **עיריית ירושלים נ' שרותי בריאות כללית**, [פורסם בנבו] פסקה 17, (20.8.2009)].

44. למעלה מן הצורך אף יצוין כי אין כל הגיון בטענה האמורה, שהרי לא ייתכן לטעון כי העיזבון דורש ניהול של מי שהמנוחה ציינה בצוואה, ואולם ככל שהנ"ל לא ימונה אזי אין צורך במינוי מנהל עיזבון, משעה שסוגיית הנחיצות להבדיל לסוגיית הזהות חלה על כל מנהל עיזבון שימונה.

45. כן יצוין כי מעיון בצוואה ניתן להבחין בנקל כי העיזבון כולל 5 נכסי מקרקעין שונים, נכסי מקרקעין ב..., כספים, מטלטלין, ועוד אשר המנוחה ציוותה כאמור בחלקים שונים ל – 12 זוכים ומשכך אף לא מצאתי כל ממש בטענה כי אין צורך במינוי מנהל עיזבון במידה ובקשת המבקש למינוי מנהל עיזבון "ספציפי" תדחה.

46. ב"כ המשיבים ויתרו על הזכות לחקור את המבקש וזאת בפרט נוכח היעדרותו של מר א'.

47. ב"כ המבקש חקרו חלק מהמשיבים (את המשיבים 1 ו – 2 בלבד) ולא מצאתי כי הנ"ל חזרו בהם בעדותם מטענותיהם לגבי חוסר האמון ויחסים העכורים עם המבקש ועם המשיבים 5 ו – 6, כאשר

מן העדות אף עלה באופן מפורש כי יחסים אלה חלים גם ביחס לעו"ד ה.א (ראה למשל עדותו של מר ר.נ. בעמ' 4 שורות 17-23, עדותה של הגב' צ.נ. בעמ' 7 שורות 22-23).

<u>דיון והכרעה</u>

48. במסגרת הוראות סעיף 81 לחוק הירושה, התשכ"א-1965 (להלן: חוק הירושה) נקבע כדלקמן:

"**קבע המוריש בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או שינהל עזבונו, ימנה בית המשפט או הרשם לענייני ירושה, לפי העניין, אותו אדם כמנהל עזבון, זולת אם אינו יכול או אינו מסכים לקבל את המינוי או שבית המשפט או הרשם לענייני ירושה משוכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיש סיבות מיוחדות שלא למנותו.**"

49. לשון אחר, מקום בו ציווה מנוח בצוואתו כי אדם מסוים ימונה כמנהל עיזבונו לאחר מותו, ואותו אדם מסכים וכשיר למינוי כאמור, ברירת המחדל היא שאותו האדם אכן ימונה כמנהל עיזבון המנוח. כלל זה יונק חיותו מ-"עיקרון העל" של דיני הירושה, העיקרון לפיו "**מצווה לקיים דברי המת**" (ראו: בר"ע 2/94 **הברי נ' נגר** (7.2.1994); ע"א 576/78 **לשצינסקי נ' סולוביציק**, פ"ד לה(1) 686, בעמ' 691 (1980); על עיקרון כיבוד רצון המצווה ראו גם: ע"א 724/87 **כלפה נ' גולד**, פ"ד מח(1), 22, פס' 5-6 לפסק דינו של השופט מלץ (1993); ע"א 1212/91 **קרן ליבי נ' בינשטוק**, פ"ד מח (3), 705, פס' 36 לפסק דינו של השופט חשין (1994); בע"מ 4990/12 **זילברסון נ' זילברסון**, פס' 6 (13.11.2012); בע"מ 1471/15 **פלוני נ' פלונית**, פס' 2 (9.12.2015); עמ"ש 5512-11-19 **ט' נ' ג' א'** (19.8.2020)).

50. יחד עם זאת, עיקרון זה של כיבוד דברי המנוח אינו חזות הכל, והוא עלול לסגת מטעמים מיוחדים שיירשמו. ראו גם: רע"א 3130/05 **יורשי המנוחה א.ר ז"ל נ' האפוטרופוס הכללי**, פס' 10 (14.9.2006); בע"מ 6678/10 **פלונית נ' פלוני** (24.11.2010); בע"מ 3872/14 **פלונית נ' פלוני**, פס' י"ג (8.9.2014).

51. אף במסגרת הוראות סעיף 81 לחוק הירושה, הוא הסעיף הרלוונטי להליך שלפני, גילה המחוקק דעתו כי קיימים שלושה מקרים בהם לא ימונה אדם כמנהל עיזבון, זאת חרף מצוותו הברורה והמפורשת של מנוח בצוואה:
הראשון – מקום בו אותו האדם אינו מעוניין להתמנות כמנהל עיזבון המנוח; השני – מצב בו המועמד אינו כשיר לקבל את המינוי כאמור; השלישי – מקרה בו בית המשפט (או הרשם לענייני ירושה) שוכנע "**מטעמים מיוחדים**" כי מתקיימות "**סיבות מיוחדות**" שלא למנות אדם כמנהל עיזבון.

52. יפים לעניין זה דבריו של כב' השופט רובינשטיין בהחלטתו ב-בע"מ 7081/14 **עיזבון המנוחה פלונית נ' פלוניות** (30.10.2014):

"... **נקודת המוצא בדיני הירושה היא אכן כיבוד רצון המת (ע"א 724/87 גולד נ' גולד, פ"ד מח(1), 28,22 (1993), השופט מלץ), ודברים אלה בחינת פשיטא ("מצוה לקיים דברי המת" בבלי גיטין י"ד ע"ב ועוד, ראו גם בן ציון גרינברגר "מצוה לקיים דברי המת – הכלל והשלכותיו", פרשת השבוע (א' הכהן ומ' ויגודה – עורכים), בראשית 368); אך עיקרון זה אינו מוחלט ולעתים הדבר איננו אפשרי (ראו, לאחרונה, בע"מ 3872/14 פלונית נ' פלוני [פורסם בנבו] (8.9.14)). <u>יתכן, והדברים נאמרים על דרך הכלל, כי בכגון דא יש להבחין בין ליבת הצוואה, קרי, מי יזכה ברכוש, לבין שוליה, כגון מינוי מנהל עיזבון, מבלי להקל ראש בנושא אחרון זה</u>** ..." (הדגש אינו במקור – א.א.י).

53. **לסיכום** – סוגיית זהות מנהל העיזבון וכישוריו מסורה לשיקול דעתו של בית המשפט בהתאם לטובת העיזבון ולטובת המעוניינים בדבר. שיקול דעת זה נתון בידי בית המשפט אף אם המצווה נקב בשמו של מנהל עיזבון מיועד בצוואתו, כמו במקרה דנן. משכך, נפסק כי בית המשפט רשאי למנות מנהל עיזבון אחר תוך שהוא מפעיל את שיקול דעתו לטובת העיזבון, ולא ימנה את מי שיש לגביו ספקות באשר לכושרו לנהל את העיזבון, <u>גם אם מדובר במנהל עיזבון מיועד בצוואה</u>, או במקום שבו כל שיתוף פעולה בין מנהל העיזבון המיועד ליורשים או לחלק מהם, נדון לכישלון בשל חוסר אמון בסיסי שקיים כך שכל פעולה שלו תביא לחיכוכים ומעורבות יתרה של בית המשפט. ראה ת"ע (ת"א) 5650/99 **עיזבון הברונית דה רוטשילד נ' עמותת בת דור**, תק-מש 99 (2) 69 ; ת"ע (ת"א) 7457/96 **מנדל נ' לרר – שולמן**, דינים מחוזי לב (6) 847 ;שוחט פלומין וגולדברג, **דיני ירושה ועיזבון**, מהדורה שישית, עמ' 169.

54. במקרים שכאלה, נפסק כי ראוי למנות מנהל עיזבון ניטראלי תוך מתן עדיפות לעורך דין לתפקיד בשל מיומנותו ראה למשל על"ע 2156/93 **פלוני נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל אביב** פ"ד מח (2) 177.

55. במקרה דנן, המשיבים 1-4 העלו מספר סיבות בעטיין הם מתנגדים למינויו של האח א' כמנהל עיזבון המנוחה. לגישתם, א' אינו כשיר לביצוע התפקיד (זאת בשל מצבו הבריאותי ואף לאור העובדה כי הלה מתגורר בחו"ל), ואינו מתאים לו נוכח היחסים העכורים בין האחים.

56. כראיה לחוסר התאמתו של א' לביצוע התפקיד, הציגו המתנגדים מסמך מיום XXX, אותו ערך עוה"ד ה.א (ששימש כב"כ המשיב בתחילת ההליכים). המסמך, שצורף לתיק ביום 8.8.2021, איננו חתום על-ידי אף אחד מהיורשים, ונכתב כי א' "**מתגורר בחו"ל והוא סובל מ.... שבעטייה הוא נדרש ל... מספר פעמים בשבוע**". כן נכתב כי "**נוכח מצבו הבריאותי הירוד ומחלתו הקשה הודיע לנו מר א' הנ"ל כי הוא לא יוכל למלא את תפקידו כמנהל עיזבונה של אימו המנוחה וביקש שעו"ד ה.א הנ"ל ימונה למנהל עיזבונה במקומו כפי שהורתה המנוחה בצוואתה**".

57. כמו כן הפנו המתנגדים לראיות נוספות מהן עולה כי הבן א' עובר טיפולי ...., ביקש לבטל הליך משפטי בו נקט עקב מצבו הרפואי, גר בחו"ל מאז שנת XXX וספק אם יש ממש בטענתו כי הוא מתכוון במהלך השנה הקרובה לעלות ארצה ולגור פה לצמיתות ואני מוסיפה שתיק זה נפתח עוד בחודש יולי 2021 לפני למעלה מחצי שנה, וא' עדיין לא שב ארצה, כאשר נראה כי הסתיר מבית המשפט את העובדה שיש לו קטינים בני X שגרים עם גרושתו בחו"ל.

58. לכל האמור אוסיף את טענות המתנגדים לגבי היחסים העכורים עם הבן א' וחוסר האמון בו, כאשר חרף ההכחשה מצידו של א' לנטען, ברור שהמתנגדים לא היו מתנגדים אילולא חוסר האמון לפחות מהצד שלהם, ודי לקרוא את ההתכתבויות שצורפו בעניין זה.

59. נכון הוא כי על הטוען למערכת יחסים "בלתי תקינה" שיש בה להוות "טעם מיוחד" לסטייה מרצון המצווה להוכיח טענותיו או לכל הפחות להניח תשתית ראייתית נאותה לטענותיו ולא להסתפק בטענות כוללניות בעניין זה (ת"ע (ת"א) 38425-03-16 **י' ש' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ת"א** (14.6.2016) ובמקרה דנן סבורתני כי המתנגדים עמדו בנטל האמור והניחו לפני בית המשפט תשתית ראייתית נאותה כי היחסים בין היורשים הינם בלתי תקינים במידה כזו, שיש בהם כדי להוות "טעם מיוחד" המצדיק הפרת רצון המנוחה בהתאם לסעיף 81 לחוק הירושה (השוו: ת"ע 38425-03-16 (14.6.2016). ראו גם ת"א (ירושלים) 62371-12-18 **ח.ש נ' י.ש** (5.10.2019) וההפניות שם).

60. המסקנה לפיה אין מקום להורות על מינויו של א' כמנהל עיזבון נובעת גם מהעובדה שהלה הינו חסר כל ידע מקצועי או מיוחד שיש בו כדי להצדיק את הותרת מינויו כאמור, חרף התנגדותם של חלק מיורשי המנוחה. לשון אחר – אין כל יתרון או הצדקה חיצונית שיש בה כדי להפחית את "עלות" הותרת מינויו של א' כמנהל עיזבון המנוחה על כנו (ראו בעניין זה דברי עמ"ש (חיפה) 38959-09-14 **עיזבון המנוחה ס' ו' ז"ל נ' האפוטרופוס הכללי (משיב פורמלי)**, פס' 24-25 (22.6.2015); בע"מ 4884/15 הנז', פס' יב), וזאת אף בשים לב לעובדה שעל פניו אין בין הצדדים כל מחלוקת ביחס לאופן חלוקת העיזבון (מה שוודאי יקל על הליכי חלוקתו ויקצר את משך הזמן הנדרש למנהל העיזבון שימונה לעשות כן).

61. אכן, אין מחלוקת כי א' איננו אדם בריא. אף על פי כן, סבורתני כי עצם העובדה שהלה מטופל ב.... איננה מצדיקה – כשלעצמה – סטייה מהוראות הצוואה בכל הנוגע למינויו כמנהל עיזבון המנוחה.

62. בכל הנוגע לעובדה שא' התגורר לאורך השנים בחו"ל, ועודו מתגורר בחו"ל, ובניגוד להצהרתו כי הוא עומד לעלות או לשוב לגור בארץ בקביעות, לא עשה כן עד עצם היום הזה, יש לתת את הדעת כי סביר להניח שהמנוחה הייתה מודעת לכך שבנה מתגורר מחוץ לארץ (מאז XXX לטענת המתנגדים בעצמם), ואף על פי כן בחרה למנותו כמנהל עיזבונה. יחד עם זאת, כבר נפסק כי ראוי שהמתמנה יהיה תושב ישראל במקום שיש צורך בניהול נכסי עיזבון בישראל, ומשכך תושב חו"ל לא יתמנה בדרך כלל למנהל עיזבון שנכסיו בישראל, משום שאין הוא יכול לנהל ולפקח כראוי וכנדרש באופן מיידי לצורך

ניהול העיזבון ראה ת"ע (ת"א) 5650/99 **עיזבון הברונית דה רוטשילד נ' עמותת בת דור**, הנזכר לעיל. יצוין כי א' בעצמו הודה כי הוא יאלץ ככל הנראה למנות עו"ד מטעמו בארץ לצורך ניהול העיזבון וכתובת בארץ, ומשכך דרך המלך לעשות כן אינה באמצעות מינוי של א' כי אם מינוי של עו"ד ניטראלי חיצוני בישראל, בשים לב לכך שמר א' (המשיב 6) לא התייצב כאמור לדיון שנקבע לפני ביום 20/1/2022 על אף שהוא זה שעתר לקיום דיון כאמור.

63. לאחר בחינת המכלול, סבורתני כי די במשקלם המצטבר של כלל טענות המתנגדים הן לגבי מצבו הרפואי של הבן א' והן לגבי העובדה שהוא גר בחו"ל וספק רב אם יש ממש בטענות כי הוא מתכוון לשוב ארצה בקרוב, ובפרט בנוגע ליחסים העכורים ולחוסר האמון בינם לבין האח א', כדי להוות טעם מיוחד לדחיית הבקשה ומינוי מנהל עיזבון ניטראלי.

בית המשפט מצטרף לעמדת המתנגדים כי בנסיבות המקרה דנן יש להורות על דחיית הבקשה למינויו של א' כמנהל עיזבון, כאשר כל טענות המתנגדים עולות כדי טעם מיוחד לסטות מהוראת המנוחה בצוואה.

64. בשורה של פסקי דין נקבע כי מקום בו שוכנע בית המשפט כי קיימים יחסים שאינם טובים בין המועמד למינוי כמנהל עיזבון עפ"י צוואה לבין היורשים, יטה בית המשפט לקבל את התנגדותם של היורשים למינוי כאמור – זאת חרף הוראותיו הברורות של המצווה (ת"ע (תל אביב) 107950/06 **עיזבון המנוחה צ"ס נ' האפוטרופוס הכללי** (24.1.2007) ; ת"ע 109380/05 **עיזבון המנוח משה חזקלביץ ז"ל נ' היועמ"ש** (4.12.2006)).
מגמה זו נובעת, בעיקרה, מסיבות פרגמטיות, שכן אותם יחסים עכורים בין מנהל העיזבון הפוטנציאלי ליורשים עלולים להביא לעיכוב הליכי מימוש הצוואה, ולהטלת עומס נוסף על בית המשפט שיידרש למעורבות יתר בשל חוסר האמון הבסיסי בין הצדדים שתביא לכך שכל פעולה ופעולה של מנהל העיזבון תביא לחיכוכים ונקיטה בהליכים (בע"מ 7081/14 הנז' ; בע"מ 4884/15 **פלוני נ' פלוני** (11.10.2015) ; שמואל שילה **פירוש לחוק הירושה, התשכ"ה-1965** ג, עמ' 138 (2002)). ראו בעניין זה גם דבריהם של שוחט, פינברג ופלומין בספרם **דיני ירושה ועזבון** (עמ' 211 (2014)) :
"... **יפעיל בית המשפט את שיקול דעתו ולא ימנה למנהל עיזבון** ... **אם כל שיתוף פעולה בין מנהל העיזבון המומלץ או המיועד ובין 'המעוניינים בדבר', שהם בדרך כלל היורשים, נדון לכישלון בשל חוסר אמון בסיסי, כך שכל פעולה שלו תביא לחיכוכים ולמעורבות יתרה של בית המשפט**."

65. כאמור, ה-"רף" שנקבע בפסיקה לעניין "עכירות" היחסים הינו נמוך למדי, ובעבר נקבע כי ניתן להסתפק ב-"היעדר יחסים תקינים" בין היורשים לבין מי שמבקש להתמנות כמנהל עיזבון, כטעם מיוחד המצדיק סטייה מהוראות הצוואה (תמ"ש (נצרת) 4717-11-15 **פלוניות נ' פלונית**, פס' 223-232 (26.1.2021) ; עמ"ש (חיפה) 38959-09-14 **עיזבון המנוחה ס' ו' ז"ל נ' האפוטרופוס הכללי הרשמי**, פס' 20 (22.6.2015) ; בע"מ 4884/15 **פלוני נ' פלוני** (11.10.2015)).

66. במקרה דנן, לא ניתן להתעלם מהעובדה כי המדובר ב-"קואליציה" של מתנגדים, אשר מהווה שליש מבין יורשי המנוחה. כן, לא ניתן להתעלם מהעובדה שעל-פניו אין לבן א' כל ידע מקצועי או מיוחד שיש בו כדי להצדיק את הותרת מינויו כאמור, חרף התנגדותם של חלק מיורשי המנוחה.
גם שיקולים אלה, יש בהם כדי להצדיק את דחיית הבקשה למינויו של א' כמנהל עיזבון המנוחה (השוו: ת"ע 38425-03-16 (14.6.2016). ראו גם ת"א (ירושלים) 62371-12-18 **ח.ש נ' י.ש** (5.10.2019) וההפניות שם; דברי עמ"ש (חיפה) 38959-09-14 **עיזבון המנוחה ס' ו' ז"ל נ' האפוטרופוס הכללי (משיב פורמלי)**, פס' 24-25 (22.6.2015); בע"מ 4884/15 הנז', פס' יב).

67. כמו כן ומשעה שלמתנגדים טענות באותו המישור של חוסר אמון כלפי עו"ד ה.א. אשר לטענתם הוא זה שערך בשעתו את צוואת המנוחה (היינו הוא זה שדאג לכתוב בצוואה שהבן א' ימונה כמנהל עיזבון ואם לא א' אז ימנו את אותו עו"ד ה.א. מנסח הצוואה וחברו של הבן א') וכי הוא זה שניסח את ייפוי הכוח השנוי במחלוקת עליו חתמה המנוחה, בעורמה (לטענתם), לטובת ב' ואי בקשר לעיזבון האב המנוח, וכן נטען כי עו"ד ה.א. אף מייצג חלק מן היורשים בעניינים שונים, סבורתני כי אין מקום למנות גם את עו"ד ה.א. במקום הבן א'.

אזכיר כי עו"ד ה.א. שימש על ליום 26.7.2021 כב"כ המבקש בהליכים, ואז הוחלף ע"י עוה"ד אבידני, כאשר די בהתנהלות זו, אשר לא נפל בה כל פגם במישור האתי, כדי לבסס טענות המתנגדים לגבי חוסר אמון כלפי א' ועו"ד ה.א. גם יחד שנמצאים ופועלים לכאורה באותו צד של המתרס מבחינת המתנגדים.

אין אמנם מניעה למנות למנהל עיזבון את בא כוחו של מי מהיורשים (במקרה דנן שמו אף נקוב בצוואה) אך דומה שראוי להימנע מכך במקום שהדבר ניתן ולא מטעמי אתיקה מקצועית, שהרי עורך הדין כמנהל עיזבון עלול להיקלע למצבים של ניגוד עניינים כנאמן בית המשפט ולטובת העיזבון מול מרשו בעל הדין. ראה גם שוחט, גולדברג, פלומין, **"דיני ירושה ועיזבון"**, מהדורה שישית, עמ' 170.

68. **סיכומו של דבר** – הבקשה למינויו של מר א' כמנהל עיזבון המנוחה נדחית, וסבורתני כי אף אין למנות תחתיו אף את עו"ד ה.א. כפי שמצוין בצוואת המנוחה.

69. לאור הסכמת כל הצדדים כי קיים צורך במינוי מנהל עזבון ושעה שקיימת מחלוקת באשר לזהותו, מצאתי לנכון למנות את **עו"ד אייל שוורץ** כמנהל עזבון המנוחה, וזאת בכפוף לקבלת הסכמתו למינוי בתוך 7 ימים מהיום.

תוקף המינוי הוא לשנתיים.

על מנהל העיזבון להמציא לאפוטרופוס הכללי, במועדים הקבועים לכך, את פרטי נכסי העיזבון ודוחות עפ"י חוק הירושה, תשכ"ה-1965, ותקנות הירושה, תשנ"ח-1998.

במידת הצורך יוגש צו מינוי פורמאלי לחתימתי – בהתאם להוראות תקנה 37 לתקנות הירושה.

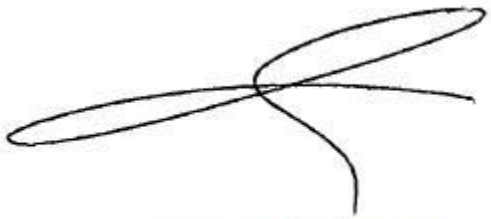
70. המבקש ישא בהוצאות ההליך לטובת המשיבים 1-4 בסכום כולל של 10,000 ₪.

71. המזכירות תסגור את כל התיקים הפתוחים בין הצדדים, ותמציא החלטתי גם לעו"ד אייל שוורץ.

72. המבקש רשאי להגיש צו קיום צוואה לחתימתי במסגרת תיק XX-XX-XXXXX, בנוסח עפ"י לשון תקנות הירושה תוך התייחסות להחלטה הנוכחית בנוגע למינוי מנהל עיזבון.

פסק הדין הותר לפרסום לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, כ' אדר א' תשפ"ב, 21 פברואר 2022, בהעדר הצדדים.

אורית אביגיל יהלומי, שופטת